

Gwörnin Stefðurðiðhir:

Kvennapólítík - hvernig vagnar henni í bæjarstjórn?

Mér var falið það verkefni að fjalla um það hér á Landsfundinum hvernig gengur að vinna að kvennapólítík í bæjarstjórn.

Það fyrsta sem ég gerði mér grein fyrir er að það er munur á vinnubrögðum kynjanna. Karlarnir vilja drífa í hlutunum, ég tala nú ekki um ef viðfangsefnið er þeim kjært. Þeir haga sér gjarnan í samræmi við það. Oft er mikill flýtir á málum, hlutunum er "reddað" og framkvæmdagleðin er með afbrigðum. Hraðinn svo mikill að það gleymist að vinna undirbúningsvinnuna. Helst á að bretta upp ermarnar og byrja strax. Ætt er út í stórframkvæmdir - eins og mörg dæmin sanna. Allt á helst að vera stórt í sniðum og hlest að snúast um fisk eða stórframkvæmdir. Því stærra því betra. Að tala um nýjar hugmyndir í atvinnumálum t.d. hlúa að ferðabjónustu eða efla smáfyrirtæki virðist ekki fá eins mikinn hljómgrunn og flotkvíar eða sorpeyðingastöðvar. Svo ég tali nú ekki um leikskóla, bættar almenningssamgöngur eða fegrun bæjarins. Einhvern veginn hugsum við konurnar um aðra hluti - það sést best á þeim málefnum sem við leggjum lið í bæjarstjórn.

Hvað felst í kvennapólítík í bæjarstjórmarmálum? Í mínum huga er þetta spurning umugarfar og viðhorf til samfélagsins. Inn í umræðunni í bæjarstjórn birtist viðhorf kvenna - endurspeglun á reynslu og menningu kvenna. Hugmyndir um kvenfrelsi móta þó ekki sjálfkrafa afstöðu kvenna til allra þátta - en markast þó af umræðunni sem á sér stað innan þess hóps sem um málið fjallar. Í Kvennalistanum er þessi umræða nær alltaf ríkjandi.

Skyldur þær sem lögin leggja okkur sveitarstjórmarmönnum á herðar felast í því að sækja fundi, taka þátt í atkvæðagreiðslu, inna af hendi þau störf sem sveitastjórnin felur okkur og varðar sveitarfélagið, taka kjöri í nefndum og gæta þagnarskyldu þegar við á. Hægt er því að vera ákaflega áhrifasnauður ef svo ber undir. Réttindi sveitastjórnarmanna felast hins vegar í því að hafa aðgang að bókum og skjölum sveitarfélagsins og óhindraðan aðgang að stofnunum þess og starfsemi. Þegar maður er nýr í starfi og þekkir lítið til er oft erfitt að átta sig á - um hvað á að spryra og hvar á að fá upplýsingar og hreinlega þora að skipta sér af mönnum og málefnum.

Að lögum eru allir sveitarstjórnarmenn jafnir, kosnir með sama hætti til sömu réttinda og skyldna. Þegar meirihluti er myndaður í sveitarstjórn getur orðið mikil valdaröskun. Einstaklingar, kosnir í almennum kosningum, bera jafna skyldu og jafna ábyrgð. Þeir skipta með sér verkum á þann hátt að stærri hluti kjörinna fulltrúa ákveður að taka öll völd í sínar hendur og skilur minnihlutann eftir valdalausn og áhrifalítinn. Ákvarðanir meirihlutans ná yfirleitt fram að ganga án tillits til vilja og skoðana þeirra sem lenda í minnihluta. Þeir sem eiga sæti í minnihlutum eru meira og minna áhorfendur að því sem meirihlutinn er að gera. Fyrir meirihlutann eru bæjarstjórnarfundir því formleg afgreiðslustofnun. Búið er að ákveða fyrirfram hvað á að gera og minnihlutinn getur einungis komið á framfæri athugasemdum og gagnrýni. Kvennalistakonur í R-listanum geta borið vitni um það.

Hvernig er svo hægt að stunda kvennapólítík við þessar aðstæður? Reynslan hefur kennt mér að ég þarf að þora að vera ég sjálf. Tala með minni kvenrödd og reka mína kvennapólítík og vera fulltrúi þess hóps sem kaus mig. Þannig kem ég best að viðhorfum kvenna, barna og fjölskyldna. Stundum er gert góðlátlegt grín að málefnavalinu sem oft er ekki talið merkilegt. Enda hef ég ekki mikið hvatt til stórframkvæmda - nema til að byggja leikskóla. Kvenröddin heyrist því oft illa.

Kvennalistakonur geta þó haft áhrif - í nefndum og ráðum bæjarins. Kvennapólítík heyrist því víða - sem betur fer. Í nefndum fer fram starf sem yfirleitt er laust við flokkapólítík og konum finnst þær hafa áhrif á gang mála. Sumar nefndir eru þó erfiðari en aðrar og karlar óvanir að hlusta á kvenfulltrúa. Sumar nefndir eru kvennanefndir eins og jafnréttisnefnd og ferðamálanefnd.

Kvenröddin er því oftar en ekki að benda á aðra hluti en karlarnir eru vanir að ræða á bæjarstjórnarfundum og hefur því gjarnan verið orðuð við úrtölufólk. Þó aðeins sé verið að fara fram á að flýta sér hægt, skoða málin betur eða troða ekki á fólk og taka tillit í ýmsum málum.

Kvennalistinn á Ísafirði á fulltrúa í 14 nefndum og hittumst við hálfsmánaðarlega fyrir bæjarstjórnarfundi og ræðum málin. Ýmsir erfiðleikar koma upp þegar konur og stjórnmál eiga í hlut. Geypilegt vinnuálag er á

konum og erfitt er að gefa sér tíma frá daglegu amstri fyrir stjórnmalin. Það liggur við að stjórnálum geti eingöngu sinnt barnlausar konu eða konur með uppkomin börn! Hugsanlega aðeins þær fyrrnefndu - hinar eru orðnar ömmur. Konur - þið kannist allar við samviskubitið! Tvöfold vinna kvenna skapar auk þess erfiðleika við að komast á fundi og sinna þeim störfum sem til falla í nefndum og ráðum. Einnig skapar fundartíminn mikla erfiðleika. Konur virðast vera bundnari í vinnu en karlarnir.

Skipulag bæjarmálahópsins okkar felur í sér að þær konur sem geta mætt koma á fundina. Erfiðleikar skapast við þetta. Til að koma einhverju í verk þarf hópurinn að vera með ákveðna festu. Segja má að allur okkar kraftur fari í bæjarmálin. Ég sé mikla hættu á að "grasrótin" visni. Þær konur sem mæta á fundi, hafa lítinn tíma og eru oft að mæta meira af vilja en mætti. Sumar þeirra vilja hafa þetta meira í saumaklúbbsstíl og spjalla um heima og geima. Þær gefast svo upp á þessum umræðum um deiliskipulag, hafnarmál eða yfirlang meirihlutans. Þær eru ekki inni í þessum málum og finnst þær jafnvel vera utangátta, heyrst hefur talað um kvennaklíku. Sumum finnst við ekki nógu "pólítískar". Hugsanlega er "grasrótin" í eðli sínu róttæk en það er ekki alltaf við hæfi í reynd.

Þegar skoðaður er áþreifanlegur árangur starfsins í bæjarstjórn er helst hægt að mæla hann í tillögum bæjarfulltrúa, sem fæstar fá hljómgrunn meirihlutans. Eins og gefur að skilja eru það helst tillögur meirihlutans sem ná fram að ganga. Aðferðirnar sem nota þarf við að koma málum áleiðis er að koma með skynsamlegar athugasemdir á fundum - eða ræða við meirihlutann á göngunum. Vonast síðan til að meirihlutinn komi með hugmyndina og leggi fram tillögu um málið. Þegar síðan á að mæla árangurinn fyrir næstu kosningar er ekki víst að hann verði okkur í hag.

Hugsum til framtíðar. Kvennaframboðið var hugsað sem tímabundin aðgerð til þess gerð að vekja fólk til umhugsunar. Um var að ræða gagnrýni á ríkjandi flokkakerfi og nýr og ferskur andblær barst inn í íslensk stjórnsmál. Vegna Kvennalistans geta stjórnálflokkar ekki lengur ýtt konum til hliðar. Flokkar bjóða nú konum sæti á listum - þó sjaldnar séu þær í öruggu sætunum. Oftast eru þær í baráttusætunum og mega lúta í lægra haldi - jafnvel fyrir konum af öðrum listum.

Fólk kaus Kvennalistann til að koma ákveðnum sjónarmiðum til skila - til að vera málsvavarar kvenna, barna og fjölskyldna. Í stjórnmálum verður þó að taka afstöðu til allra málaflokka - ekki bara þeirra sem höfða til kvenna og má því segja að baráttumálin útþynnist þegar dreifa þarf kröftunum um of. Aðrir flokkar hafa einnig tekið upp baráttumál Kvennalistans og hugmyndir sbr.síðustu Sveitar- og Alþingiskosningar. Má því segja að sérstaða Kvennalistans fari þverrandi. Smátt og smátt fórum við að líkjast hinum hefðbundnu stjórnmálaflokkum og minna ber á sérstöðunni. Vonbrigði verða með flokkinn og fylgi hans dalar.

Við Vestfirðingar göngum til kosninga um sameiningu sveitarfélaga 2. desember næstkomandi. Ef að líkum lætur verða sveitastjórnarkosningar 11. maí 1996. Þriðju kosningarnar á þremur árum! Helst til mikið fyrir fámennan hóp kvenna. Þó við séum kjarnakonur! Hvað verður um kvennapólítik á norðanverðum Vestfjörðum er ekki gott að segja. Mér finnst hlutverki Kvennalistans á Vestfjörðum ekki vera lokið - en erfitt tel ég okkur eiga uppdráttar í sameinuðu sveitarfélagi. Því smærri staðir, því erfiðara er fyrir konurnar að brjóta hin hefðbundnu gildi og taka þátt sem fulltrúar á listanum. Reynsla okkar af bæjarmálum á Ísafirði mun þó koma okkur til góða í framtíðinni. "Grasrótin" lifir vonandi og dafnar. Hvort sem við bjóðum fram Kvennalista eða í einhvers konar kosningabandalagi. Tíminn leiðir það í ljós. Við verðum því að taka á málunum þegar að því kemur.

Helst af öllu vil ég að stunduð verði kvennapólítik.